

ศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ: แนวคิดรูปแบบและแนวทางการผลิตการแสดง เพื่อขจัดความยากจนในยุคโควิด-19

Creative Performing arts of the Luk Thung Mo Lam: Concept format and Guidelines Show Production to Eradicate Poverty in the Coronavirus -19

ศทาวุธ มาป่อง^{1*} และศิริมงคล นาฏกุลวงศ์²

Katawut Mapong^{1*} and Sirimongkol Natayakulwong²

^{1*}อาจารย์ สาขาวิชาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²อาจารย์ สาขาวิชาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Received: 12 September 2023

Revised: 19 October 2023

Accepted: 22 October 2023

^{1*}Lecturer from Performing Arts Faculty of Fine – Applied Arts and Cultural Science Mahasarakham University

²Lecturer from Performing Arts Faculty of Fine – Applied Arts and Cultural Science Mahasarakham University

*Corresponding Author Email: Katawut.m@msu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาผลกระทบการแพร่ระบาดเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทยต่อการปรับรูปแบบศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ และ 2. เพื่อวิเคราะห์แนวคิด แนวทาง และรูปแบบการออกแบบศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 การขจัดความยากจนของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพ้ว เป็นกรณีศึกษาเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย จำนวน 20 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสาร กับปัจจัยด้านสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อช่องทางนำเสนอของคณะหมอลำที่เปลี่ยนแปลงไป การย้ายพื้นที่ในการนำเสนอของคณะหมอลำมาอยู่ในสื่อออนไลน์ ทำให้เกิดการสื่อสารแบบสองทางระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารที่เอื้อประโยชน์ระหว่างกันหมอลำกับการปรับตัว สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนในสังคมและเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ รวมทั้งวิถีชีวิตของผู้คนที่เปลี่ยนไปหรือค่าที่เริ่มคุ้นเคยกันมากขึ้นกับ คำว่า “ชีวิตวิถีใหม่” พฤติกรรมแบบใหม่ที่เกิดขึ้นของผู้คนในมิติของการสื่อสารที่สื่อแต่ละประเภทก็ล้วนปรับกระบวนการผลิตและการนำเสนอเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ มาใช้เพื่อช่วงชิงความนิยมหรือดำเนินธุรกิจต่อไปให้ได้ ในยุคของการเปลี่ยนแปลง และ 2) หมอลำสาวน้อยเพชรบ้านแพ้วภายใต้การบริหารถือเป็นสิ่งที่สำคัญอีกหนึ่งประการที่ในฐานะหัวหน้าคณะหมอลำสาวน้อยเพชรบ้านแพ้ว สามารถมองเห็นโอกาสภายใต้ภาวะวิกฤติ โดยใช้ช่องทางสื่อออนไลน์เพื่อปรับการทำงานของตนเองได้ทันทั่วถึง รวมถึงการใช้ประโยชน์จากสื่อออนไลน์ที่เอื้อประโยชน์ต่อรูปแบบและการนำเสนอของการแสดงหมอลำหมอลำสาวน้อยเพชรบ้านแพ้วได้และยังสามารถขยายฐานผู้ชมคนรุ่นใหม่ในหลากหลายภูมิภาค ที่ต่างก็มีพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ที่เพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: วงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ, ความยากจน, โควิด-19

Abstract

This research consists purposes were 1. to study the impact of the COVID-19 outbreak. in Thailand to continue adapting the creative performing arts format of Luk Thung Mor Lam bands and 2. to analyze the concepts, guidelines, and design formats of the creative performing arts of Luk Thung Mor Lam bands during

the COVID-19 outbreak. Poverty eradication by the Luk Thung Mor Lam band the Sao Noi Phet Ban Phaeng. is qualitative research The information gathered from interview forms and related documents were then content analysis. The results of the research found that 1) changes in communication technology with factors regarding the spread of the COVID-19 virus which has affected the presentation channels of the Mor Lam group that have changed Moving the presentation area of the Mor Lam group to online media It creates two-way communication between the sender and receiver that benefits each other. Mo Lam and adjustment Situation of the spread of COVID-19 that affects people in society and causes changes in many dimensions Including people's lifestyles that have changed or words that have become more familiar with the term "new way of life", new behaviors that have occurred among people in the communication dimension where each type of media has adjusted the production process and using various communication technologies to compete for popularity or continue business. In an era of change and 2) Mor Lam Sao Noi Phet Ban Phaeng under management is another important thing. As the head of the Mor Lam group, Sao Noi Phet Ban Phaeng Able to see opportunities under crisis situations by using online media channels to adjust their own work in a timely manner. Including taking advantage of online media that is beneficial to the format and presentation of the Mor Lam show, Mor Lam Sao Noi Phet Ban Phaeng and can also expand the audience base of the new generation in many regions. that all have increased behavior in using online media.

Keywords: Luk Thung Mor Lam Band, Poverty, COVID-19

บทนำ

ลูกทุ่งหมอลำ เป็นมหรสพรูปแบบหนึ่งที่มีความนิยมในสังคมวัฒนธรรมของชาวอีสานเป็นวงกว้างโดยรูปแบบของการแสดงของลูกทุ่งหมอลำพัฒนามาจากการผสมผสานศิลปะการแสดงหมอลำและเพลงลูกทุ่งอีสานซึ่ง “เพลงลูกทุ่งอีสาน” ได้พัฒนาการทางวัฒนธรรมไทยมาอย่างต่อเนื่อง มีเนื้อหาเพลงที่ฟังง่ายจำง่ายผู้ฟังได้ฟังเพียงไม่กี่ครั้งก็สามารถร้องได้ทั่ว ๆ ไป บางครั้งมีการนำเอา “ทำนองลำ” มาผสมผสานเข้ากับเพลงลูกทุ่งอีสาน จนทำให้เป็นที่มาของแนวเพลง “ลูกทุ่งหมอลำ” ซึ่ง “หมอลำ” นั้นนับว่าเป็นการแสดงพื้นบ้านที่มีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ได้รับความนิยมมาทุกยุคทุกสมัย การแสดงหรือการเล่นหมอลำส่วนมาก จะเล่นเพื่อความบันเทิง ฉะนั้นจึงมักจะเล่นเมื่อมีเทศกาลงานประจำปี เช่น งานประเพณีสำคัญ และงานบุญต่าง ๆ การแสดงหมอลำไม่มีหลักฐานจารึกชัดเจนว่าเกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยใด

ในช่วงปี พ.ศ. 2528-2540 ถือว่าเป็นยุคทองของเพลงลูกทุ่งหมอลำ ในยุคนี้นับว่ามีการนำใช้वादลำ (ทำนองลำ) หลากหลาย ขึ้นเช่น “ลำเพลิน” “เต้ย” “ขอนแก่น” “ลำแพน” มาผสมผสานสลับกับทำนองของ “เพลงลูกทุ่ง” สำหรับการเรียบเรียงเสียงประสาน มีการนำเครื่องดนตรีสากลชิ้นเอกของบทเพลงมาเดี่ยว ได้แก่ แซกโซโฟน ออร์แกน กีตาร์ ผสมผสานกับเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เช่น พิณ แคน โหวด โปงลาง และในการบันทึกเสียงนั้นผลิตเป็นทั้งแผ่นเสียงและเทปคาสเซ็ท ยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่เป็นห้างแผ่นเสียง ของนายห้างมาเป็น ค่ายเทป ศิลปินลูกทุ่งหมอลำยุคนี้ที่โดดเด่น ได้แก่ เย็นจิตร พรทวี เพลงสาวตำราพัน พรศักดิ์ ส่องแสง เพลงเต้ยสาวจันทร์ก้องโกบ หมอลำถือว่าเป็นศิลปะการแสดงที่สะท้อนให้เห็นถึงรากเหง้าของคนในท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน โดยผ่านตัวบทที่มีผู้แสดงถ่ายทอดออกมาสู่สาธารณะอย่างเปิดเผย

หมอลำในที่นี้หมายถึง คนร้อง คนลำ ผู้ออกแบบ ทางเครื่องดนตรี ฉาก ไฟ แสงสี และยังให้ความหมายถึงการขับเคลื่อนบรรยากาศวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นที่ทางการแสดงและผลิตเป็นรูปแบบการแสดงที่นำเสนอเรื่องราวของสังคม และ

มนุษย์อย่างสมบูรณ์ สิ่งที่สำคัญของหมอลำก็คือความอवलของบรรยากาศแห่งงานบุญเทศกาล หมอลำเป็นวัฒนธรรมที่มีอำนาจทางการแสดงออกที่ทรงอิทธิพลต่อคนอีสานทุกยุคทุกสมัยการแสดงลูกทุ่งหมอลำในเขตภาคอีสานของไทยก่อนปีพุทธศักราช 2563 หรือก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทยมีรูปแบบการแสดงสดบนเวทีตามที่ต่าง ๆ โดยเน้นการแสดงความสามารถทางการขับลำและแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอนของพระเอกนางเอกประจำคณะลูกทุ่งหมอลำ ต่อมาเมื่อมีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทยตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2563 เป็นต้นมาคณะลูกทุ่งหมอลำที่มีชื่อเสียงหลายคณะเริ่มมีการปรับตัวเองเพื่อความอยู่รอดภายใต้ภาวะการณ์ที่ไม่ปกติจึงทำให้เกิดความพยายามในการสร้างสรรค์รูปแบบการแสดงให้มีความแปลกใหม่กว่ารูปแบบเดิมที่เคยปรากฏในหลายทศวรรษที่ผ่านมาพร้อมกับการปรับรูปแบบการนำเสนอผลงานศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ บนแพลตฟอร์ม (Platform) ใหม่ในสื่อออนไลน์ เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ชมและสร้างฐานกลุ่มผู้ชมของตนหรือที่นิยมเรียกกันว่ากลุ่มแฟนคลับเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น จากผลกระทบที่เกิดจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในประเทศไทยและส่งผลต่อการประกอบอาชีพของศิลปินพื้นบ้านอีสานจนก่อให้เกิดการปรับตัวในเรื่องของรูปแบบศิลปะการแสดงและการพัฒนาความคิดในการออกแบบศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ในกลุ่มคณะลูกทุ่งหมอลำจนก่อให้เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงในกลุ่มคณะลูกทุ่งหมอลำอย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าการปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นการปรับตัวและปรับรูปแบบของคณะศิลปินลูกทุ่งหมอลำในอีสานอย่างก้าวกระโดดในช่วงระยะเวลา 2-3 ปีที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทย ซึ่งควรได้รับการศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการออกแบบศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของกลุ่มคณะลูกทุ่งหมอลำ อันจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เราจะเห็นความเปลี่ยนแปลงของศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ที่ปรากฏอยู่ในคณะลูกทุ่งหมอลำในเขตภาคอีสานหลังยุคการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 สงบลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทยต่อการปรับรูปแบบศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ
2. เพื่อวิเคราะห์แนวคิด แนวทางและรูปแบบการออกแบบศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 การจัดความยากจนของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพง

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทั่วโลกการระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการปรับตัวระหว่างวัฒนธรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความยากจนในยุคโควิด-19 การวิจัยศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ: แนวคิด รูปแบบและแนวทางการผลิต การแสดงเพื่อขจัดความยากจนในยุคโควิด-19 ใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำเนิดวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ แนวคิดการปรับตัวระหว่างวัฒนธรรม สถานการณ์ทั่วโลกการระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ความยากจนในยุคโควิด-19 ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research) โดยได้ทำการศึกษาเอกสารงานวิจัย หนังสือ บทความวิชาการที่เกี่ยวข้องและทำการเก็บข้อมูลภาคสนามจากวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ โดยสำรวจข้อมูล สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ตามแบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง นำข้อมูลที่ได้อ่านบันทึก วิเคราะห์สังเคราะห์และนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมาย** ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ (Key Informant) จำนวน 20 คน ทั้งหมดมาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย 1) กลุ่มนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ จำนวน 4 คน 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ได้แก่ ผู้บริหารหัวหน้าควบคุมฝ่ายต่าง ๆ และ 3) นักแสดง จำนวน 4 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่เป็นแฟนคลับการแสดงหมอลำของวงหมอลำคณะสวน้อยเพชรบ้านแพง

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ประเด็นข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) อีกทั้ง ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบ กลั่นกรอง จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงสร้างข้อคำถาม และ (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระสำคัญ ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลอง (Try Out) สัมภาษณ์กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาข้อบกพร่อง ข้อแก้ไข ข้อเสนอแนะให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต ที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลภาคสนามโดยการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลอย่างมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำคณะสวน้อยเพชรบ้านแพง แนวคิด รูปแบบและแนวทางการผลิตการแสดงเพื่อขจัดความยากจนในยุคโควิด-19 ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. แนวคิดศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำคณะสวน้อยเพชรบ้านแพง จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่าหมอลำคณะสวน้อยเพชรบ้านแพง มีแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานโดย ในการสร้างผลงานใด ๆ ก็ตามจะต้องมีผู้สร้างสรรค์หรือผู้ออกแบบผู้สร้างสรรค์ผู้ออกแบบการแสดงจะต้องสามารถอธิบายรายละเอียดของงาน สไตล์การออกแบบท่าทางการแสดงของหมอลำคณะสวน้อยเพชรบ้านแพง คือ การฟ้อนพื้นเมืองอีสาน Folk Dance การเต้นแจ๊สแดนซ์ Jazz Dance เต้นแบบละครเวที Theater Dance และการเต้นแบบร่วมสมัย Contemporary Dance ผลงานศิลปะที่มีรูปแบบสวยงามตามความถนัด ประสบการณ์หรือลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคนจึงทำให้เกิดผลงานศิลปะในรูปแบบที่หลากหลาย ศิลปินหรือนักแสดงหมอลำคณะสวน้อยเพชรบ้านแพง จะต้องตอบสนองต่อความต้องการของคนหรือกลุ่มที่ในสังคมผู้ชมหมอลำจำนวนมากที่มีความต้องการ ความชอบและรสนิยมที่แตกต่างกัน ศิลปินจึงต้องพยายามศึกษาค้นหาและสร้างสรรค์ศิลปะในรูปแบบที่หลากหลาย คุณสมบัติที่ดีของผู้แสดงก็คือ การเคารพในความคิดของผู้ออกแบบการแสดงหมายความว่าผู้แสดงจะต้องเชื่อมั่นและปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ออกแบบการแสดงเพื่อให้เกิดศิลปะการแสดงสร้างสรรค์วงดนตรีลูกทุ่งหมอลำคณะสวน้อยเพชรบ้านแพงได้อย่างมีประสิทธิภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำคณะสวน้อยเพชรบ้านแพง

2. รูปแบบและแนวทางการผลิตศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพง จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการออกแบบแนวทางการผลิตศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพงในช่วงการไลฟ์สดขายบัตรกลุ่มปิด คณะผู้สร้างสรรค์ได้ใช้แนวคิดกระบวนการสร้างสรรค์ในรูปแบบการแสดงร่วมสมัย ผู้ออกแบบท่าเต้นจะทำการออกแบบท่าเต้นในแต่เพลงและรูปแบบการแสดงต่าง ๆ นอกจากจะต้องออกแบบท่าแล้วยังต้องคำนึงถึง แนวคิดหรือแรงบันดาลใจของเพลงนั้นด้วย เช่น ละครเวทีเรื่องเมืองบังบด ที่การออกแบบท่าจะเน้นไปที่การออกแบบท่าในรูปแบบ Contemporary Dance ผสมท่าทางการฟ้อนอีสาน การเคลื่อนไหวร่างกายในแบบธรรมชาติตามแบบการฟ้อนอีสาน และมีเต้นท่าทางแบบลูกทุ่งสมัยใหม่เข้ามาผสมผสานให้เกิดความหลากหลาย ทำให้การแสดงมีความยิ่งใหญ่อลังการ การออกแบบท่าจะเน้นไปตามอารมณ์ของเพลงและเนื้อหาที่ผู้ออกแบบให้ใช้แนวคิดมาทำการออกแบบเพื่อให้ท่าทางนั้นมีคุณค่าทางศิลปะการแสดงและสวยงามตามแบบฉบับหมอลำคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพง รูปแบบการประพันธ์บทลำเรื่องต่อกลอน คำประพันธ์อาจใช้ลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอน โคลง ฉันท์ ร่าย โศกหรือโศลก โดยใช้เนื้อเรื่องจากวรรณกรรมท้องถิ่นอีสาน องค์ประกอบของกลอนลำแบ่งกลอนลำตามลักษณะของเนื้อหา เช่น กลอนเกี่ยว กลอนศีลธรรม การใช้ภาษาพบว่าผู้ประพันธ์เลือกใช้ภาษาให้เกิดความไพเราะสละสลวย เลือกสรร คำง่าย ๆ หรือเป็นคำพื้นบ้านที่ใช้กันทั่วไป ทำให้ผู้ฟังเข้าใจอย่างตรงไปตรงมา เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์แต่งกายหมอลำคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพง นำเสนอยุคสมัยของละครหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในการแสดง เครื่องแต่งกายนำเสนอภาพรวมของความนิยมของผู้คนในแต่ละสมัยเครื่องแต่งกายในแต่ละยุคก็ต่างมีเอกลักษณ์เฉพาะของผู้สร้างสรรค์ อุปกรณ์ในการแสดงหมอลำคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพง มีอุปกรณ์ประกอบการแสดง เพื่อให้การแสดงมีความสมบูรณ์สวยงามในการแสดงชุดนั้นมากขึ้น ซึ่งการสร้างสรรค์อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงจะมีการออกแบบตกแต่งให้เหมาะสมกับชุดการแสดงล้วนมีส่วนสำคัญในการออกแบบรูปแบบการแสดงให้มีหลากหลายมิติสร้างความสมจริงและเกิดความอลังการ แสง สี เสียง เทคนิคพิเศษ เป็นขั้นตอนที่จะทำให้การแสดงสมบูรณ์ มีสีมีเงาทำให้มีความลึกทำให้คนดูมีความตื่นเต้น ตื่นตาตื่นใจสมจริงให้อรรถรส

3. การแสดงเพื่อขจัดความยากจนในยุคโควิด-19 ศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพง จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า การแสดงออนไลน์ทางรอดของ “หมอลำ” ยุคโควิดระบาด มูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการจัดแสดงหมอลำ มีมากถึง 6,000 ล้านบาทแต่สถานการณ์โควิดกระทบมูลค่าหายกว่า 5,000 ล้านบาท พวงมาลัยเงินออนไลน์จากแฟนคลับแดนไกล ที่โอนมาให้กับทีมงานของคณะหมอลำ เป็น 1 รายได้ ที่ช่วยประคับประคองวงในช่วงโควิดระบาด ซึ่งวงได้พยายามหาช่องทางในการหารายได้โดยการแสดงผ่านออนไลน์หัวหน้าวงสะท้อนว่า ในช่วงแรกของการระบาดของโควิด-19 ทุกอย่างต้องหยุดชะงักโดยไม่ทันตั้งตัว งานจ้างบางงานถูกยกเลิกบางงานต้องเลื่อนออกไปจนทำให้สมาชิกในวงแทบไม่มีรายได้ จึงจำเป็นต้องหาทางออกโดยใช้ช่องทางออนไลน์ ซึ่งนอกจากจะช่วยให้ทำการแสดงในกลุ่มปิดได้แล้ว ยังถือเป็นช่องทางที่สื่อสารกับแฟนคลับอีกช่องทางหนึ่ง ขณะที่ในช่วงโควิด-19 ที่ผ่านมานักวิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจของ “วงหมอลำ” พบว่านอกจากสมาชิกในวงแล้ว ยังพบว่าการแสดงของหมอลำ ยังเป็นการกระจายรายได้ในชุมชนอีกด้วยเรียกว่า เป็นห่วงโซ่อุปทาน การนำเสนอการแสดงผ่านรูปแบบ Live Video Streaming ผ่านเพจ Facebook ของวงสาวน้อยเพชรบ้านแพง โดยใช้ระบบของ Facebook ในการสร้างกลุ่มปิด เพื่อจำหน่ายบัตรออนไลน์ผู้ชมที่ต้องการชมการแสดงต้องชำระเงินโดยการโอนเข้าบัญชีพร้อมทั้งส่งหลักฐานการโอนส่งให้ทีมงานผู้ดูแล (Admin) จากนั้นจะมีการบันทึกข้อมูลและระบบจะเชิญผู้ชมเข้ารับชมการแสดงในรูปแบบ “กลุ่มปิด” ในวันและเวลาทำการแสดง ในครั้งแรกได้กำหนดราคาบัตรการเข้าชมการแสดงในระบบ Live Streaming ผ่านเพจ Facebook ในราคา 100 บาทต่อ 1 รายชื่อ Facebook และพัฒนางานการปรับตัวประยุกต์การแสดงให้เข้ากับสถานการณ์เพื่อสร้างรายได้ให้กับคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพง โดยจะคอยไลฟ์สดสถานการณ์การชมการแสดงของนักแสดงและนักดนตรี การออกแบบเวทีและชุดการแสดง

เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ชมและด้วยความพยายามที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ การแสดงในรูปแบบออนไลน์ของคณะได้รับการสนับสนุนโดยยอดจำหน่ายบัตร ทั้งหมดคือ 10,000 ใบ คิดเป็นจำนวนเงินคือ 1,000,000 บาท นับได้ว่าเป็นปรากฏการณ์แห่งความสำเร็จในรูปแบบใหม่ของคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพง

รูปภาพที่ 1 ละครเพลงเรื่องอีตมบงบตหมอลำสาวน้อยเพชรบ้านแพง (คชาวุธ มาป๋อง, 2565)

จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 หรือจะเป็นฤดูกาลที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานการแสดงกลางแจ้งในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างความบันเทิงหรือกิจกรรมทางสังคมและครอบครัว รวมไปถึงธุรกิจต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจและการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้น กำลังสอนให้มนุษย์รู้จักการปรับตัว และประยุกต์ใช้อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ผสมผสานกับเทคโนโลยี สมัยใหม่ในโลกปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านโลกออนไลน์คือสื่อที่ได้รับความนิยม อย่างแพร่หลายเพื่อให้ทราบถึงข่าวสารต่าง ๆ สำคัญไปกว่านั้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ: แนวคิด รูปแบบและแนวทางการผลิตการแสดงเพื่อจัดความยากจนในยุคโควิด-19 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลกระทบการแพร่ระบาดเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทยต่อการปรับรูปแบบศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ พบว่า การแพร่ระบาดโควิด-19 คือผลกระทบและมีการประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ให้เกิดประโยชน์สำหรับอาชีพและธุรกิจ เป็นการขับเคลื่อนที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการในยุคปัจจุบันและโลกของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีในอนาคต การทำงานของระบบ Streaming จึงเป็นช่องทางสำคัญสำหรับธุรกิจออนไลน์ ที่ต้องสื่อสารหรือนำเสนอผลงานผ่านสื่อโซเชียล การทำงานควบคู่กันภายใต้ระบบการทำงานที่ค่อนข้างง่ายอีกทั้งอุปกรณ์ ในการทำงานในระบบ Streaming สามารถเคลื่อนย้ายไปได้ทุกพื้นที่ ทำให้การใช้งานของเทคโนโลยีระบบ Streaming เข้าถึงในทุกกลุ่มคน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน นิยมนำระบบการทำงานของเทคโนโลยี ระบบ Streaming ไปใช้งานเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานภายใต้มาตรการการควบคุมการแพร่ระบาดจากสถานการณ์สถานการณ์โรคโควิด-19 การแสดงหมอลำรูปแบบออนไลน์ของวงหมอลำคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพง ได้ออกแบบให้มีระยะเวลาการแสดงที่กระชับขึ้น ลดจำนวนบุคลากรให้สอดคล้องกับสถานที่ถ่ายทำ มีการสลับการดำเนินเรื่องราวรวมถึงการเกิดหมอลำเฉพาะกิจ คือ การรวมตัวของศิลปินหมอลำเพื่อจัดไลฟ์สดกลุ่มปิด หมอลำจึงมีการปรับตัวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนในสังคมและเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ รวมทั้งวิถีชีวิตของผู้คนที่เปลี่ยนไปหรือคำที่เริ่มคุ้นเคยกันมากขึ้นกับคำว่า “ชีวิตวิถีใหม่” พฤติกรรมแบบใหม่ที่เกิดขึ้นของผู้คนทั้งการเรียนออนไลน์การทำงานจากที่บ้านหรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2. เพื่อวิเคราะห์แนวคิด แนวทางและรูปแบบการออกแบบศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 การขจัดความยากจนของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพง พบว่า การแสดงหมอลำรูปแบบออนไลน์ของวงหมอลำคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพง มีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ถือเป็นองค์ความรู้อย่างหนึ่งที่ทำให้ได้เรียนรู้สังคมและวัฒนธรรมของคนอีสาน การปรับรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อการลดค่าใช้จ่าย ในส่วนของการออกแบบบริหารจัดการสำหรับธุรกิจหมอลำสาวน้อยเพชรบ้านแพง คำนึงถึงการสร้างอัตลักษณ์และสร้างสรรค์ให้เกิดประสบการณ์ใหม่ การประยุกต์ศิลปะการแสดงโดยใช้ดิจิทัลและเทคโนโลยี การสร้างศิลปินและบริหารแบบมืออาชีพ การร่วมมือกับศิลปินอื่นหรือธุรกิจอื่น การคำนึงถึงความปลอดภัยและสุขภาพของนักแสดงและผู้ชมและการบริหารต้นทุนสำหรับผลกระทบทางเศรษฐกิจ การแสดงหมอลำจึงไม่ใช่แค่การอนุรักษ์ แต่ยังอธิบายถึงความหมายและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่มีการแพร่ระบาดของ ไวรัสโควิด-19 ทำให้วิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยนแปลงไป ช่องทางการสื่อสารผ่านออนไลน์จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก ในขณะเดียวกันก็เปิดพื้นที่ให้กับคนรุ่นใหม่ สามารถเข้ามาเป็นผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมอีสาน โดยมีวิธีการปรับตัวโดยการนำเอาวัฒนธรรมดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้ชมในปัจจุบัน เพื่อให้หมอลำยังคงอยู่รอดต่อไปได้ สามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้กับศิลปินนักแสดง การปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมากเพื่อให้ผู้ชมเข้าถึงและดึงดูดความสนใจจากกลุ่มผู้ผลิตการแสดงหมอลำคณะอื่น มีศิลปินรับเชิญมากมายเพื่อเสริมทัพความสนุก การล้อเลียนรายการต่าง ที่เกิดขึ้นในกระแส การแจกบัตรฟรีกระตุ้นด้วยยอดการมีส่วนร่วมของผู้ที่ร่วมกิจกรรม แนวคิดและแนวทางรูปแบบการแสดงจึงปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสิ่งที่เกิดขึ้นแตกต่างจากออกแสดงสดก่อนจะเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา และทำให้มีรายได้มากขึ้นเพราะกลุ่มลูกค้าสามารถเข้าชมได้ทั่วโลกและเข้าถึงการแสดงได้สะดวกสบายมากขึ้น

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ: แนวคิด รูปแบบและแนวทางการผลิตการแสดงเพื่อขจัดความยากจนในยุคโควิด-19 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลกระทบการแพร่ระบาดเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทยต่อการปรับรูปแบบศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ พบว่าความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการ สื่อสาร กับปัจจัยด้านสถานการณ์การแพร่ระบาด ของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลต่อช่องทางการ นำเสนอของคณะหมอลำที่เปลี่ยนแปลงไป การย้ายพื้นที่ในการนำเสนอของคณะหมอลำมาอยู่ในสื่อออนไลน์ ทำให้เกิดการสื่อสารแบบสองทางระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสารที่โอเอื้อประโยชน์ระหว่างกัน การปรับรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อการลดค่าใช้จ่าย ในส่วนของการออกแบบบริหารจัดการสำหรับธุรกิจหมอลำสาวน้อยเพชรบ้านแพง คำนึงถึงการสร้างอัตลักษณ์และสร้างสรรค์ให้เกิดประสบการณ์ใหม่ การประยุกต์ศิลปะการแสดงโดยใช้ดิจิทัลและเทคโนโลยี การสร้างศิลปินและบริหารแบบมืออาชีพ การร่วมมือกับศิลปินอื่นหรือธุรกิจอื่น การคำนึงถึงความปลอดภัยและสุขภาพของนักแสดงและผู้ชมและการบริหารต้นทุนสำหรับผลกระทบทางเศรษฐกิจ โดยจากการศึกษาคณะหมอลำสาวน้อยเพชรบ้านแพง ทำให้ค้นพบประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้ หมอลำกับการปรับตัวสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนในสังคมและเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ รวมทั้งวิถีชีวิตของผู้คนที่เปลี่ยนไป หรือคำที่เริ่มคุ้นเคยกันมากขึ้นกับคำว่า “ชีวิตวิถีใหม่” พฤติกรรมแบบใหม่ที่เกิดขึ้นของผู้คนทั้งการเรียนออนไลน์ การทำงานจากที่บ้านหรือการดำเนินธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์รวมทั้งในมิติของการสื่อสาร ที่สื่อแต่ละประเภทก็ล้วนปรับกระบวนการผลิตและการนำเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ มาใช้เพื่อช่วงชิงความนิยมหรือดำเนินธุรกิจต่อไปให้ได้ ในยุคของการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ ซึ่งหากมองคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพงในฐานะ “สื่อพื้นบ้าน” ของวัฒนธรรมอีสาน ก็จะเห็นได้ชัดเจนว่าหมอลำก็พยายามปรับตัวหรือที่ผู้เขียนขอใช้คำว่า “กระบวนการดิ้นรนตาย” เพื่อเดินหน้าไปต่อให้ได้ ภายใต้สภาพบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกันกับคชาวุธ มาป้อง

หมอลำศิลป์ปิ่นภูไท: อัตลักษณ์ชาติพันธุ์นาฏยประดิษฐ์และธุรกิจบันเทิงในกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยม ที่ได้สะท้อนให้เห็นกระบวนการพัฒนาและยกระดับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ เกิดการผลิตเป็นธุรกิจเป็นครัวเรือนและรวมตัวกันเป็นธุรกิจชุมชนท่ามกลางการเรียนรู้และการปรับตัวใหม่ของชุมชนหลายด้านอาทิการพัฒนาด้านการร้องลำและการแสดง การจัดการระบบ การระบบการบริโภคที่มีการแข่งขันการใช้เทคโนโลยีและปัจจัยการผลิตใหม่จากภายนอกการรับรู้ข้อมูลข่าวสารรวมทั้งการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตให้สอดคล้องกับแบบแผนการดำรงชีวิตตามยุคสมัยซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นความพยายามในการปรับตัวให้เข้ากับระบบที่มาจากภายนอกชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย จนนำไปสู่รูปแบบธุรกิจที่มีลักษณะเหมาะสมกับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะการเข้ามาของระบบทุนใหม่ที่เน้นการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดมากขึ้น จึงได้มีการส่งเสริมการผลิตทั้งแนวคิด รูปแบบการผลิต และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ จึงถือเป็นอีกหนึ่งความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่จะถูกนำมาเสนอผ่านสายตาผู้คนสังคม

2. แนวคิด แนวทาง และรูปแบบการออกแบบศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 การขจัดความยากจนของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพง พบว่า หมอลำสาวน้อยเพชรบ้านแพง ภายใต้การบริหารถือเป็นสิ่งที่สำคัญอีกหนึ่งประการ ที่ในฐานะหัวหน้าคณะหมอลำสาวน้อยเพชรบ้านแพง สามารถมองเห็นโอกาสภายใต้ภาวะวิกฤติ โดยใช้ช่องทางสื่อออนไลน์เพื่อปรับการทำงานของตนเองได้ทันทั่วทั้ง รวมถึงการใช้ประโยชน์จากสื่อออนไลน์ที่เอื้อประโยชน์ต่อรูปแบบและการนำเสนอของการแสดงหมอลำหมอลำสาวน้อยเพชรบ้านแพงได้และยังสามารถขยายฐานผู้ชมคนรุ่นใหม่ในหลากหลายภูมิภาค ที่ต่างก็มีพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ที่เพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นการบริหารจัดการของหัวหน้า จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการจัดการภายในคณะ และการปรับตัวเพื่อให้ทันทั่วทั้ง เช่น วิรัช ศรีพุทธา (2562, น.2065) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการวงหมอลำระเบียบวาทะศิลป์ ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์” ข้อค้นพบสำคัญของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ การเปลี่ยนแปลงตัวเองของวงหมอลำที่สำคัญที่สุดนั้น คือ การมีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถมีไหวพริบที่ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อที่จะสามารถวางแผนหรือหาแนวทางการรับมือให้ทันต่อสถานการณ์ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาในเรื่องของรูปแบบการแสดงที่ไม่ซ้ำรูปแบบเดิมการสร้างความปลอดภัย การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ ตลอดจนการเพิ่มช่องทางในการเผยแพร่ผลงานเพื่อให้ผู้ชมสามารถติดตามผลงานได้ทุกพื้นที่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

จากผลการศึกษาเรื่องศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ: แนวคิด รูปแบบและแนวทางการผลิตการแสดง เพื่อขจัดความยากจนในยุคโควิด-19 พบว่า ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสารกับปัจจัยด้านสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ส่งผลต่อช่องทางการนำเสนอของคณะหมอลำที่เปลี่ยนแปลงไป การย้ายพื้นที่ในการนำเสนอของคณะหมอลำมาอยู่ในสื่อออนไลน์ ทำให้เกิดการสื่อสารแบบสองทางระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารที่เอื้อประโยชน์ระหว่างกัน โดยจากการศึกษาคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพง สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนในสังคมและเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติทั้งแนวคิด รูปแบบและแนวทางการผลิตการแสดงเพื่อขจัดความยากจนในยุคโควิด-19 เป็นการปรับแนวคิด รูปแบบและแนวทางในการผลิตแบบเดิมที่อยู่มาปรับเปลี่ยนรวมทั้งวิถีชีวิตของผู้คนที่เปลี่ยนไปหรือคำที่เริ่มคุ้นเคยกันมากขึ้นกับ คำว่า “ชีวิตวิถีใหม่” พฤติกรรมแบบใหม่ที่เกิดขึ้นของผู้คนทั้งการเรียนรู้ออนไลน์การทำงานจากที่บ้านหรือการดำเนินธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งในมิติของการสื่อสารที่สื่อแต่ละประเภทก็ล้วนปรับกระบวนการผลิตและการนำเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ มาใช้เพื่อช่วงชิงความนิยมหรือดำเนินธุรกิจต่อไปให้ได้ ในยุคของการเปลี่ยนแปลง

ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

จากข้อค้นพบใหม่ของศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ: แนวคิด รูปแบบและแนวทางการผลิตการแสดงเพื่อขจัดความยากจนในยุคโควิด-19 ได้ คือ ศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ: แนวคิด รูปแบบและแนวทางการ

ผลิตรายการเพื่อจัดความยากจนในยุคโควิด-19 เป็นการปรับแนวคิด รูปแบบและแนวทางในการผลิตแบบเดิมที่อยู่มาปรับเปลี่ยนด้วยการนำเอาเทคโนโลยีมาปรับใช้และอำนวยความสะดวกในการเผยแพร่ศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ และต่อยอดการบริหารจัดการธุรกิจบันเทิงหมอลำให้ดำรงอยู่ท่ามกลางสภาพปัญหาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์เผยแพร่จึงทำให้การแสดงหมอลำดำรงอยู่ได้ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดการพัฒนาค่อยๆ และยกระดับศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำสู่ระดับสากลกลายเป็นสินค้าด้านสื่อความบันเทิง

รูปภาพที่ 2 ผลสำเร็จของการประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์หมอลำสาวน้อยเพชรบ้านแพง (คชาวุธ มาป๋อง, 2565)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 เป็นแนวทางในการยกระดับศิลปะการแสดงสร้างสรรค์ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำเข้าสู่ธุรกิจบันเทิง
- 1.2 เป็นแนวทางในการบริหารจัดการธุรกิจบันเทิง ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมเพื่อความอยู่รอด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการส่งเสริมให้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับการแสดงลำเพลิน
- 2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นด้านบทบาททางการแสดงของวงหมอลำกับการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ แสนประดิษฐ์. (2552). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการแสดงลำเรื่องต่อกลอนภาคอีสาน เพื่อความเหมาะสมกับสภาพทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คชาวุธ มาป๋อง. (2563). หมอลำศิลป์ไทย: อัตลักษณ์ชาติพันธุ์นาฏยประดิษฐ์และธุรกิจบันเทิงในกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2540). ภูมิปัญญาหมอลำเอก ความรุ่งโรจน์ของอดีตกับปัญหาของหมอลำในปัจจุบัน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เฉลิมวงศ์ ธรรมพิชิตศักดิ์. (2564). ลำเพลินบ้านแพง: การปรับตัวในยุคโลกาภิวัตน์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฐพัชร์ ฤทธิ์ชัย. (2565). การใช้เทคโนโลยีระบบ Streaming เผยแพร่การแสดงหมอลำเพื่อสร้างรายได้ ในสถานการณ์โควิด 19. วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์, 9(1), 14-22
- ประยูทธ วรรณอุดม. (2556). การผลิตชิ้นงานศิลปะในยุคดิจิทัล: การปรับเปลี่ยนของหมอลำจากสารบันเทิงมาเป็นโฆษณา

- บันเทิง. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 8(1), 1-23.
- วราภรณ์ บันเทิงใจ และศิริศักดิ์ เหล่าจันทาม. (2564). ผลกระทบต่ออาชีพหมอลำเรื่องต่อกลอนในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19. วารสารบริหารการปกครอง, 2(10), 140.
- วิรัช ศรีพุทธา (2562). การบริหารจัดการวงหมอลำระเบียบวาทะศิลป์ ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์. ในการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาวิชาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2. (น.2065-2075). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศิริชัย ทัพขวา. (2560). การพัฒนารูปแบบการแสดงหมอลำหมู่เชิงธุรกิจ. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อิทธิพล มะเสน. (2560). การบริหารจัดการหมอลำหมู่คณะระเบียบวาทศิลป์และคณะวีระพงษ์วงศิลป์. (วิทยานิพนธ์ดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อิสเรศ ดลเพ็ญ. (2556). หมอลำการแสดงพื้นบ้านอีสาน ชุมทรัพย์แห่งความรู้และความบันเทิง. วารสารบัณฑิตศึกษา, 5(2), 56-71.